

Šedá literatura a Národní úložiště šedé literatury

Národní technická knihovna, 21. 8. 2013

Hana Vyčítalová

hana.vycitalova@techlib.cz

Obsah přednášky

210 mm

- Šedá literatura
- NUŠL
- Využití NUŠL – vyhledávání, práce se záznamy
- Právní otázky

■ Literatura

- Bílá – zveřejněná, publikovaná
 - Knihy, časopisy
- Šedá (grey, gray) – nepublikovaná, nedostupná běžnými prodejními kanály, produkována v omezeném množství, s nízkou či žádnou inzercí a s omezeným využitím

Šedá literatura

210 mm

- Šedá literatura je literatura produkovaná na všech úrovních státní, respektive místní správy, akademických, obchodních a průmyslových organizací; může existovat jak v tištěné tak v elektronické formě a není kontrolována komerčními nakladateli
- Grey Literature - Information produced on all levels of government, academics, business and industry in electronic and print formats not controlled by commercial publishing i.e. where publishing is not the primary activity of the producing body.

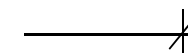
*(Luxembourg, 1997 - Expanded in New York, 2004, dostupné na WWW
<<http://www.greynet.org/index.html>>)*

Šedá literatura

210 mm

- Informační materiály odborného charakteru
- Polopublikovaná, nepublikovaná literatura
- Není dostupná v knihkupectvích, prostřednictvím nakladatelů
- Aktuální, cenné informace

- Zprávy – výroční, grantové, technické, výzkumné, cestovní...
http://repozitar.techlib.cz/record/543/files/idr-543_1.pdf
- Konferenční materiály – prezentace, příspěvky, sborníky, postery
http://repozitar.techlib.cz/record/565/files/idr-565_1.pdf
- VŠKP – BP, DP, disertace...
<http://invenio.nusl.cz/record/3?ln=cs>
- Firemní literatura – katalogy, bulletiny, věstníky
<http://bit.ly/1cHngL4>
- Preprinty
<http://repozitar.techlib.cz/record/50?ln=cs>
- ...

O nás

Provoz knihovny

Knihovní systém

Elektronické
informační zdroje

Digitální knihovna

O systému DSpace

Kvalifikační práce

Další obsah

Informační výchova

Úvod > Digitální knihovna

DALŠÍ OBSAH DIGITÁLNÍ KNIHOVNY

Záměrem je, aby Digitální knihovna VUT obsahovala co nejširší škálu elektronických dokumentů z celého VUT. V současné době jsou kromě VŠKP v řešení tyto dokumenty:

- ▶ Časopis Události
- ▶ Výroční zprávy
- ▶ Dokumenty uvedené ve směrnici rektora č. 38/1998 Vědecké spisy

teze doktorských dizertačních prací, teze habilitačních prací a inaugurační přednášky, vědecké spisy z edice Monographs of the Technical University of Brno.

- ▶ Fakultní materiály

sborníky z konferencí, plné texty fakultních časopisů a další materiály, které fakulty poskytnou ke zveřejnění

- ▶ Odborné časopisy vydávané fakultami nebo jednotlivými ústavami

jejich zpřístupnění také prostřednictvím Digitální knihovny VUT v Brně povede k jejich dalšímu zviditelnění a zvýší šance na opětovné využití poznatků, které obsahují

- ▶ Odborné články zaměstnanců VUT

u nichž vydavatelé povolují zveřejnění v domovském repozitáři autora

https://www.vutbr.cz/vyzkum-a-vyvoj/vyhledavani-vysledku?aid_redir=1

Producenti šedé literatury

210 mm

- Výzkumné ústavy, instituce
- Grantové agentury
- Univerzity a vysoké školy
- Orgány státní správy, samosprávy a další subjekty veřejné správy
- Knihovny, muzea a další pam. instituce
- Podniky, firmy, organizace, společnosti

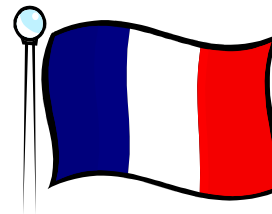
Greynet

210 mm

- Grey Literature Network Service
- <http://www.greynet.org/>

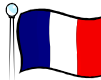

The screenshot shows the homepage of GreyNet International. The header features the text "GreyNet International" and "Grey Literature Network Service". A navigation menu on the left includes links for Home, Newsletter, International Directory, GreyNet Membership, The Grey Journal, OpenGrey Repository, Grey Source Index, Research and Education, Textbook Grey Literature, GreyText Archive, and GreyNet Business Report 2013. The main content area displays the "GreyNet" logo and the text "Grey Literature Network Service". Below this, it lists the member organizations: Nuclear Information Section of the International Atomic Energy Agency (NIS-IAEA), Institute of Information Science and Technologies (ISTI-CNR), Slovak Centre of Scientific and Technical Information (CSTI-SK), ERSDCO Publishing (USA), FEDLINK, Library of Congress (USA), INIST-CNRS (France), The New York Academy of Medicine (USA), National Technical Library (Czech Republic), and the GL15 Call for Papers. A quote states: "GreyNet is dedicated to Research, Publication, Open Access, and Education in the field of Grey Literature". A "Mission Statement" section explains that GreyNet was founded in 1992 to facilitate dialog, research, and communication between persons and organizations in the field of grey literature. It also lists its main activities, including the International Conference Series on Grey Literature, the creation and maintenance of web-based resources, a moderated Listserv, a combined Distribution List, The Grey Journal (TGJ), and curriculum development. A "Grey Literature" definition is provided at the bottom, stating it is a field in library and information science that deals with the production, distribution, and access to multiple document types produced on all levels of government, academics, business, and organization in electronic and print formats not controlled by commercial publishing.

- Evropská databáze pro šedou literaturu
- <http://www.opengrey.eu/>
 - Dříve SIGLE, Open SIGLE
- Provozuje francouzský INIST (Institut pro vědecké a technické informace)
 - <http://www.inist.fr/>

Další zdroje ŠL

210 mm

- Databáze VŠKP
 - Národní registr VŠKP <http://www.theses.cz>
 - THESA <http://thesa.inist.fr/eng/>
 - Index to Theses <http://www.theses.com>
- Jiné
 - DRIVER <http://www.driver-community.eu/>
 - Síť evropských OA repozitářů
 - Portál NARCIS
 - informace o výzkumu, programech, projektech, výzkumných pracovnících a institucích
 - <http://www.narcis.info/index>
 - Projekt PUMA (PUBlication MAnagement)
 - Systém pro zpřístupnění sítě institucionálních repozitářů v Itálii
 - <http://puma.isti.cnr.it/>

- Jiné
 - La Documentation Francaise
 - Francouzský národní systém pro registraci zpráv administrativní povahy

<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics>
 - NTIS Technical Reports (FedWorld)
 - server pro technické zprávy USA

<http://www.ntis.gov/search/index.aspx>
 - NTRS: NASA Technical Reports Server
 - server technických zpráv

<http://ntrs.nasa.gov/search.jsp>
 - NZDL - The New Zealand Digital Library – Computer Science Technical Reports
 - Kolekce technických zpráv

<http://www.nzdl.org/gsdmod?a=p&p=about&c=cstr>

- OpenDOAR
 - (The Directory of Open Access Repository)
 - adresář akademických repozitářů typu „open access“
 - <http://www.opendoar.org/>
- ROAR
 - Registry of Open Access Repositories
 - registr „open access“ repozitářů
 - <http://roar.eprints.org/>
- DOAJ
 - Directory of Open Access Journals
 - adresář časopisů typu „open access“
 - <http://www.doaj.org/>

ČR - projekt NUŠL

210 mm

- Projekt – Digitální knihovna pro šedou literaturu – funkční model a pilotní realizace (2008 – 2011)
- Podporován Ministerstvem kultury ČR
- Řešitelé NTK a VŠE v Praze
- Obhajoba – květen 2012

- Digitální repozitář
- Centrální přístup k šedé literatuře a k výsledkům výzkumu a vývoje v ČR
- Podpora vědy, výzkumu a vzdělávání
- Zajištění sběru, dlouhodobého uložení a zpřístupnění
- Provoz, údržba a rozvoj SW řešení
- Semináře a aktualizace webu
- Rozšiřování partnerské sítě
- Rozšiřování zahraniční spolupráce

Služba NUŠL

210 mm

- Od r. 2012 - součástí hlavních úkolů NTK viz statut NTK
 - Digitální repozitář pro šedou literaturu
 - shromažďování
 - z různých institucí, od osob
 - dlouhodobá archivace
 - zpřístupnění
 - Záznamy + plné texty
 - Veřejně dostupné

Zahraniční spolupráce

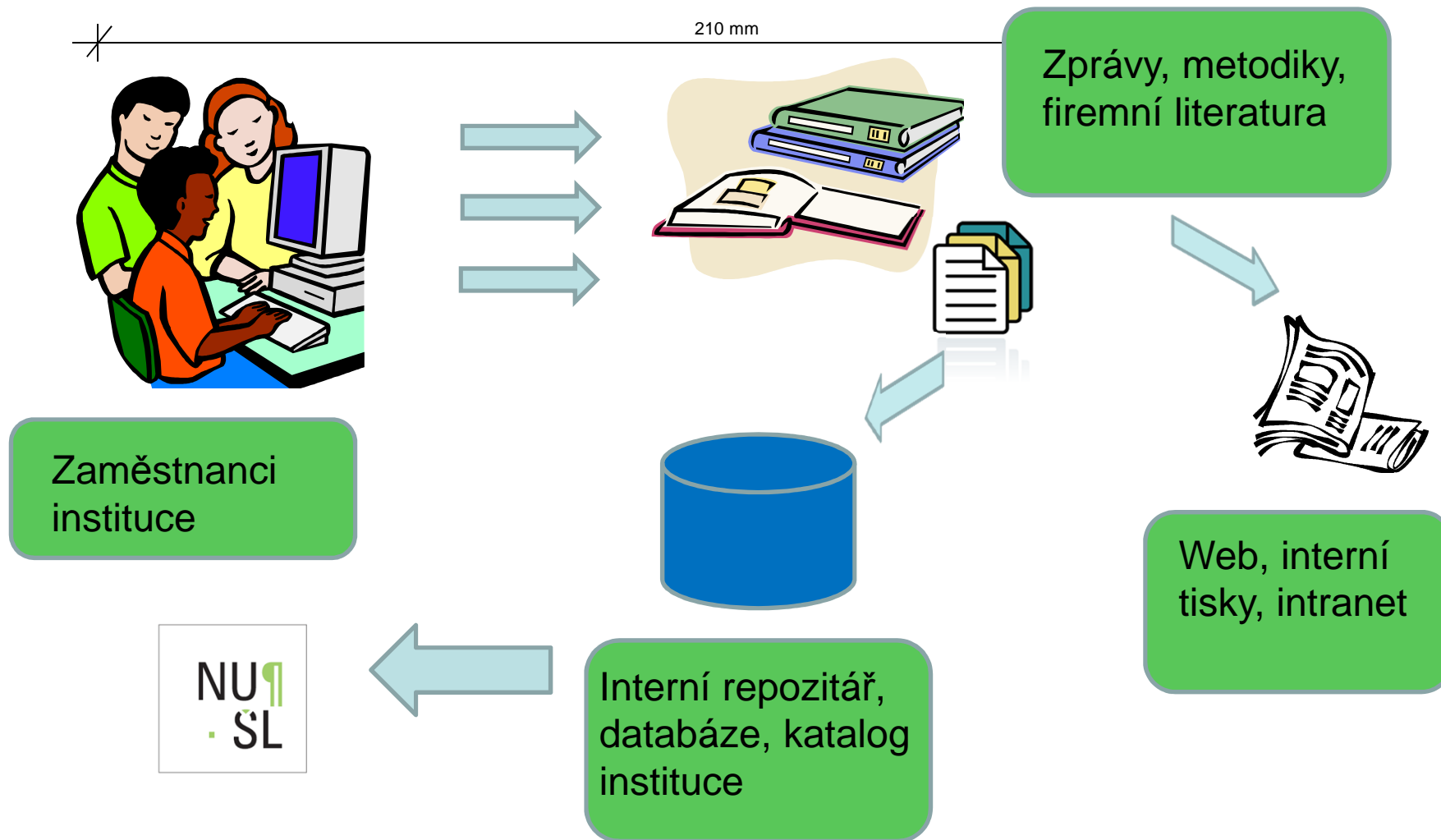
210 mm

GreyNet www.greynet.org

NUŠL v mezinárodních repozitářích a registrech

- DRIVER www.driver-community.eu
- OpenGrey www.opengrey.eu
- Base www.base-search.net
- ROAR <http://roar.eprints.org>
- OpenDOAR www.opendoar.org

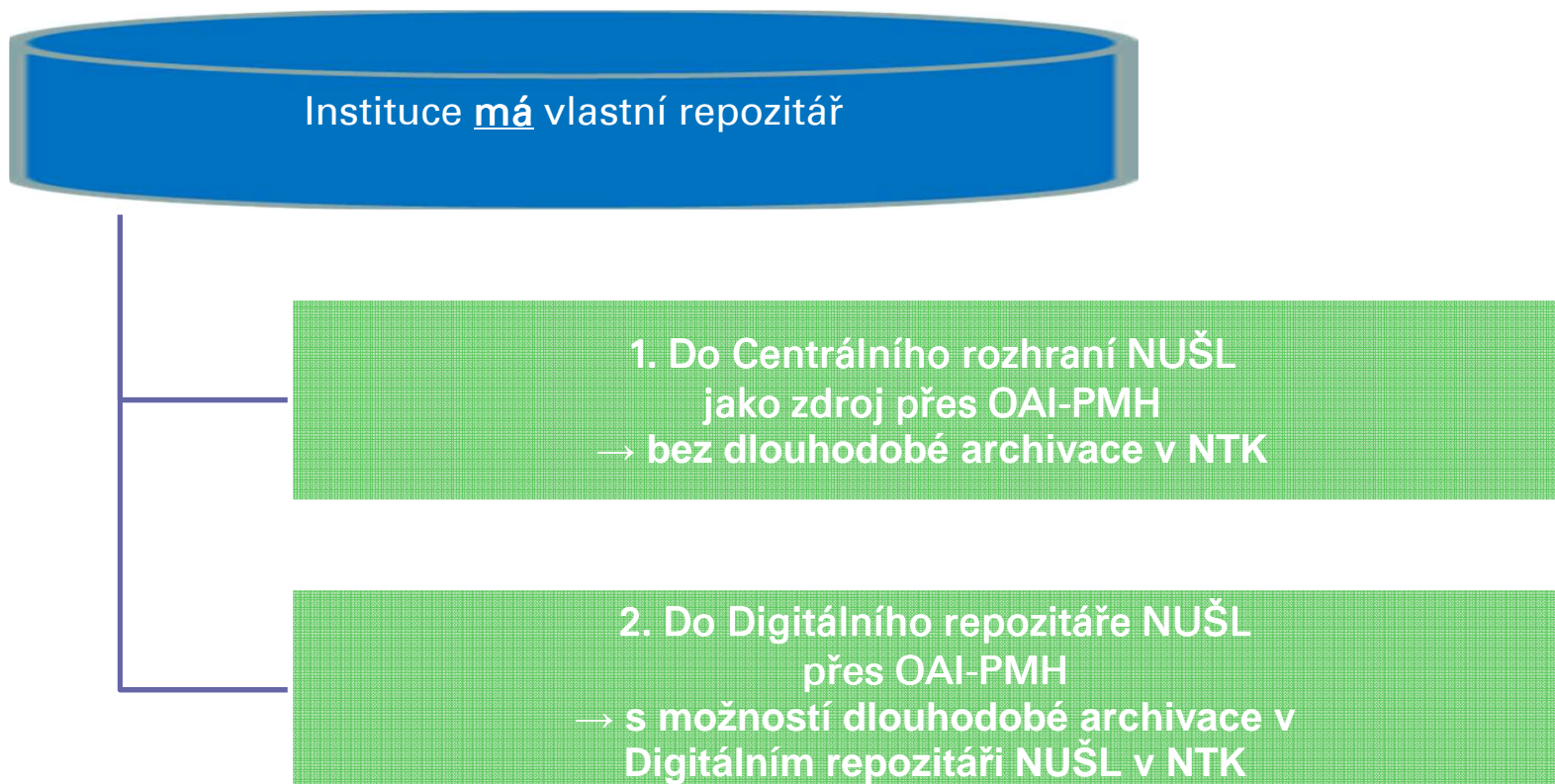
Tvorba partnerské sítě

Varianty spolupráce I.

210 mm

■ Má-li instituce repozitář:

Varianty spolupráce II.

210 mm

■ Muzeum nemá repozitář:

Instituce nemá vlastní repozitář

3. Software Invenio
k vytvoření vlastního repozitáře
→ volně ke stažení
<http://nusi.techlib.cz>

4. Ukládat data přímo do
Digitálního repozitáře NUŠL v NTK
→ vlastní sbírka
<http://invenio.nusi.cz>

Partnerská síť

210 mm

- Počet spolupracujících 106
- Knihovna AV ČR, ústavy AV
- Veřejné výzkumné instituce
- Vysoké školy (státní, soukromé)
- Národní lékařská knihovna, Moravská zemská knihovna
- Ministerstva
- Muzea
- Jednáme s dalšími (ZČU, MV, muzea, galerie...)

Digitální repozitář NUŠL

210 mm

Digitální repozitář v systému Invenio

<http://invenio.nusl.cz>

- Počet záznamů přes 106 tis.

Centrální uživatelské rozhraní

www.nusl.cz

- Počet záznamů přes 209 tis.
- ESP FAST
 - Komerční SW
 - Indexační a vyhledávací systém
 - Jednotné uživatelské rozhraní

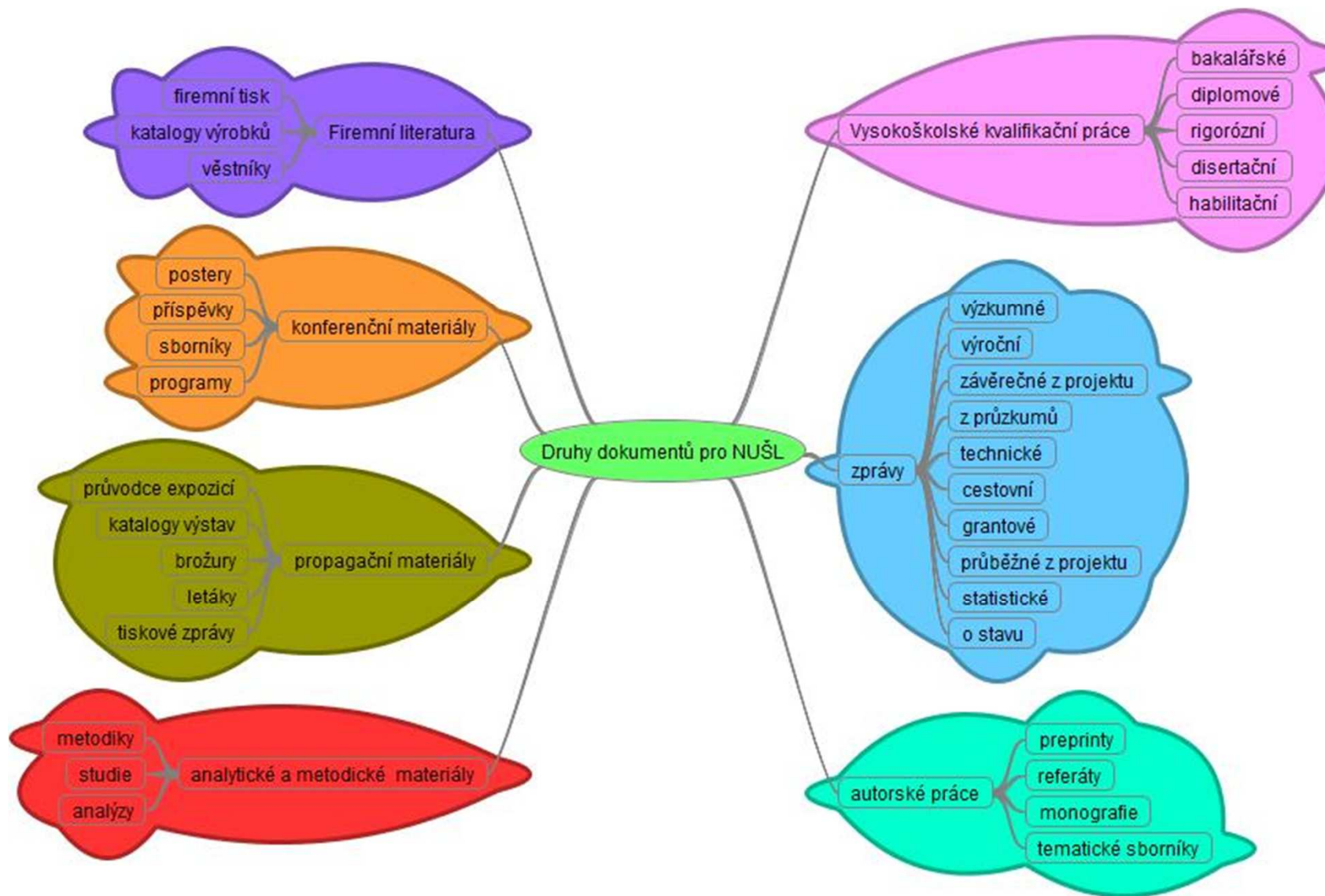

Obsah repozitáře NUŠL

210 mm

- Zprávy (výzkumné, technické, výroční...)
- Autorské práce (preprinty)
- Vysokoškolské práce (BP, DP...)
- Firemní literatura (katalogy, věstníky)
- Konferenční materiály (prezentace, postery, sborníky, programy)
- Analytické a metodické materiály (studie, metodiky)
- Propagační materiály (katalogy výstav, brožurky)

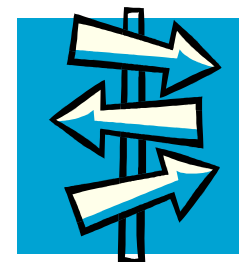
Typologie ŠL pro NUŠL

Co v NUŠL najdete?

210 mm

- Záznamy dokumentů (metadata) šedé literatury
- Digitální dokumenty ŠL (volně přístupné)
 - texty (PDF, DOC)
 - obrázky (JPG)
 - videa (MP4)
- Informace, kde je možné dokument získat

INSTITUCE

- Shromažďování a archivace dokumentů ve vlastní sbírce v NUŠL
- Vyhledatelnost a dostupnost dokumentů
- Zviditelnění činnosti instituce
- V ČR i zahraničí
- Zdarma

UŽIVATEL

- Zdarma
- Bez registrace
- Získá informace o obtížně dostupných dokumentech
- Cenné informace z oblasti vědy a výzkumu
- V jednotném rozhraní
- Intuitivní a příjemné vyhledávání

Vyhledávání v NUŠL

210 mm

- Rozhraní v ČJ a AJ
- Intuitivní, zaměřené na využívání navigací
- Vyhledávání
 - Jednoduché vyhledávací okénko – zadání dotazu + postupné zpřesňování pomocí filtrů
 - Zadávání dotazu prostřednictvím výběru kritérií
- Zkrácený záznam, detailní záznam
- Náповěda, tutoriál
- <http://www.nusl.cz/>

Záznamy

210 mm

- Dostupnost dokumentů
 - Digitální dokument (ikona pod záznamem nebo karta Soubory)
 - Přímo v NUŠL
 - Přesměrování do databáze jiné instituce
 - volný přístupný
 - vstup jen pro registrované uživatele
 - Informace, kde je dokument uložený
- Export záznamů do MARCXML, DC, NUŠL,
- Využití citačních manažerů – EndNote, Zotero, formát RIS
- <http://www.nusl.cz/>

Informace	Soubory	<p>Název: Sourozenci v předškolním věku v mateřské škole nusl-108964</p> <p>Autori:</p> <p>Jazyk: c</p>
Abstrak	Information	<p>Název: Výroční zpráva Západočeského muzea v Plzni za rok 2010 nusl-42876</p> <p>Překlad názvu: Annual Report Westbohemian Museum in Pilsen 2010</p> <p>Autori: Západočeské muzeum v Plzni</p> <p>Jazyk: cze</p> <p>Nakladatel: Západočeské muzeum v Plzni</p> <p>Abstrakt: Výroční zpráva informuje o sbírkách, výzkumných úkolech a kulturně-osvětové činnosti Západočeského muzea v Plzni.</p> <p>Předmětová hesla: muzea ; muzejnictví ; muzejní sbírky ; výzkum ; muzea ; sbírky ; výstavy ; přednášky ; museums ; collections ; exhibitions ; presentations</p> <p>Typ dokumentu: Výroční zprávy</p> <p>Instituce: Západočeské muzeum v Plzni</p> <p>Práva: Text je chráněn podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.</p> <p>Trvalý odkaz: http://www.nusl.cz/ntk/nusl-42876</p> <p>Record created 2011-07-27, last modified 2011-09-22 Podobné záznamy</p>
Informa		
Práce ob		
obhájeni		
Ins		
Ad		
UR		
Záznam vyt		
<p>Plný text: ➔ Add to personal basket</p> <p> ➔ Export as MARCXML, DC, NUŠL, EndNote</p> <p>PDF</p> <p>[Download]</p> <p><small>Pokud se vám plný text nezobrazí v prohlížeči, uložte jej na svůj PC (Uložit odkaz jako) a otevřete jej v příslušném programu (doporučený - Adobe Reader).</small></p>		

- Každoročně v NTK
- Problematika šedé literatury, právní otázky, ŠL na institucích
- <http://nusl.techlib.cz/index.php/Seminare>
- Sborníky
 - <http://nusl.techlib.cz/index.php/Sborniky>

Webové stránky

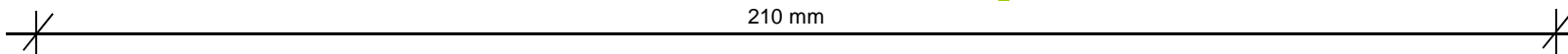
210 mm

<http://nusl.techlib.cz> a <http://nrgl.techlib.cz>

- Novinky
- Publikace
- Informace o spolupráci

Vyhledávání

■ www.nusl.cz

Právní otázky ŠL

210 mm

- ŠL je autorské dílo
- řídí se Zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- majetková složka autorských práv

NUŠL a právní otázky

210 mm

- Konzultace podmínek zpřístupnění děl
- Licenční smlouvy s poskytovateli ŠL
 - Smlouvy s institucemi
 - Pro různé metody spolupráce
 - Smlouvy s FO

Zaměstnanecké dílo

210 mm

- dílo, které „autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem
- zaměstnavatel vykonává majetková práva
- NUŠL jedná s institucemi

- Vytváří studenti v průběhu studia
- Splnění studijních povinností nebo dosažení dostatečné úrovně odbornosti k udělení akademického titulu
- Vykonavatelem majetkových práv je student
- Škola má právo dílo použít pro vnitřní potřebu (výuka)
- Ale - pokud student komerčním způsobem svého školního díla využívá (uzavře např. komerční licenční smlouvu na jeho vydání), má škola právo na to, aby se s ním o svůj výtěžek podělil

- Vykonavatelem majetkových práv je student
- VŠ má povinnost (a tím i právo) zveřejnit VŠKP zákonem (ZVŠ) stanoveným způsobem, tj. zpravidla prostřednictvím databáze kvalifikačních prací
- Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis VŠ
- Autor odevzdáním své práce souhlasí se zveřejněním

Individuální dílo

210 mm

- Autorské dílo, které vytvořil autor nezávisle na svém zaměstnání a sám jej publikuje
- Dílo může do NUŠL vložit autor
- Více autorů – musí všichni souhlasit, licenční smlouva, vyjádření souhlasu, udělení plné moci autorovi

Dílo na zakázku

210 mm

- Dokument šedé literatury vytvoří tzv. na zakázku externí subjekt
- Objednatel je vykonavatelem autorských práv, ne sám tvůrce

Granty, projekty

210 mm

- Dokumenty z grantů, projektů (s poskytnutím dotace)
- Vykonavatelem majetkových práv je příjemce dotace
- Výjimka pouze u veřejné zakázky – vykonavatelem je poskytovatel dotace

Co může autor vložit do volně přístupného repozitáře

- Své vlastní dílo
- Pokud jsou spoluautoři, pouze se souhlasem
- Zaměstnanecké dílo jen se souhlasem zaměstnavatele
- Dílo jinde publikované – pozor na smlouvu s vydavatelem (výhradní x nevýhradní licence)

Legislativní podpora

210 mm

- Právní expertíza: Digitální zpracování šedé literatury pro NUŠL
 - Včetně vzorů licenčních smlouv
 - http://invenio.nusl.cz/record/111528/files/idr-284_1.pdf
- Možnosti vložení díla do NUŠL z právního hlediska http://invenio.nusl.cz/record/111515/files/idr-260_1.pdf
- Díla v NUŠL chráněna Autorským zákonem a výběrově Creative Commons <http://www.creativecommons.cz/>

NUŠL - kontakty

210 mm

- Web – kontakty

- <http://nusl.techlib.cz/index.php/Kontakty>

- Facebook

- <http://www.facebook.com/nusl.cz>

- Vývoj NUŠL v datech

- nusl@techlib.cz

210 mm

Otázky?

Děkuji za pozornost!

Kontakt: hana.vycitalova@techlib.cz

Více informací: <http://nusl.techlib.cz>

- BARTOŠEK, Miroslav. *EIZ a digitální knihovny* [online]. Dostupné na <<http://www.ics.muni.cz/mba/dl02/dlfi02-1-6.pdf>>.
- Masarykova Univerzita. Právnická fakulta. Ústav práva a technologií. *Analýza vybraných otázek umístování autorských děl do institucionálního repozitáře NUŠL*. Brno, 2010. (Interní materiál NTK)
- PEJŠOVÁ, Petra (ed.). 2010. *Repozitáře šedé literatury*. Zlín : VeRBuM, 2010. 152 s. Dostupný z WWW: <<http://nusl.techlib.cz/images/Book.pdf>>. [ISBN 978-80-904273-5-8](#).
- POLČÁK, Radim ; ŠAVELKA, Jaromír. *Digitální zpracování tzv. šedé literatury pro Národní úložiště šedé literatury* [online]. 2009 [cit. 2011-03-23]. Dostupný na WWW: <http://nusl.techlib.cz/index.php/Právní_expertiza>.
- Národní úložiště šedé literatury [online]. 2008. Praha : Národní technická knihovna, [2008] [cit. 2011-01-10]. Česká verze. Dostupná z WWW: <<http://nusl.techlib.cz/>>.